

УДК 378-051:81'243]:364-786

Майя Галицька

ORCID iD 0000-0003-4785-5623

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, 03150 Київ, Україна,
maya070578@gmail.com

Наталія Рекун

ORCID iD 0000-0003-2863-7241

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри туризму,
Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, 03150 Київ, Україна,
nataliarekun22@gmail.com

ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ РОЛЕЙ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІЛЕЙ

У статті висвітлюються результати аналізу варіативних психолого-педагогічних ролей викладача іноземної мови, які актуалізуються у процесі іншомовної професійно-орієнтованої підготовки фахівців. Завдяки трансформації психологічних теорій взаємодії суб'єктів діяльності конкретизовано рівні педагогічної взаємодії, які зумовлюють послідовність зміни позицій викладача іноземної мови та визначають спектр його ролей. Уточнено поняття педагогічної фасилітації як інноваційного підходу до іншомовного навчання фахівців, окреслено ролі викладача в контексті фасилітації як педагогічного менеджменту. Обґрунтовано значення ролі викладача-фасилітатора в процесі навчання іноземної мови для професійних цілей.

Ключові слова: викладач-фасилітатор; іноземна мова для професійних цілей; педагогічна взаємодія; педагогічна фасилітація; психолого-педагогічні ролі.

<https://doi.org/10.28925/2078-1687.2018.4.5763>

Вступ. Об'єктивні зміни в українському суспільстві спричинили низку стійких тенденцій, серед яких і підвищений інтерес до вивчення іноземних мов фахівцями різних галузей. Дослідження проблематики іноземної мови для професійних цілей зумовили появу науково-обґрунтованих методик, що враховують специфічні аспекти викладання іноземної мови для різних професій. Цілком виправданим є той факт, що найбільш стрімкого розвитку набирає такий напрям методики як «англійська мова для професійних цілей», який у вітчизняній методиці зазвичай ототожнюється з англомовним терміном ESP/English for Specific Purposes (англійська мова для спеціальних цілей). При цьому використання понять «методика ESP», «курс ESP», «викладач ESP» зазвичай трансформується на поняття будь-якої іноземної мови для професійних

цілей, оскільки в широкому розумінні ESP описує загальні концептуальні положення цього явища.

Починаючи з 90-х років минулого сторіччя наукові пошуки зарубіжних вчених представлені численними теоретичними і практичними доробками в контексті проблематики ESP (J. D. Brown, A. T. Bhatia, D. M. Brinton, T. Dudley-Evans, M. Ellis, P. Gibson, B. Horn, T. Hutchinson, Ch. Johnson, P. Master, P. Robbins, M. S. Robinson, M. J. St John, F. Stoller, A. Waters та ін.). На сьогодні однак залишаються певні протиріччя між традиційною методикою ESP та специфікою її застосування в умовах українського освітнього простору, актуальним також є завдання методичної підготовки українських викладачів до викладання спецкурсів ESP на всіх ланках професійної освіти фахівців. Саме тому слід відзначити, що найбільш суттєвим внеском у розуміння особливостей викладання англійської для

професійних цілей в межах вітчизняної методики ESP залишаються науково-методичні проекти професора О. Тарнопольського та представників його наукової школи, реалізовані спільно з однодумцями з інших галузей (Ю. Авсюкевич, Р. Безугла, Н. Беспалова, А. Виселко, Н. Волкова, Ю. Дегтярєва, В. Жевага, С. Кожушко, З. Корнева, В. Момот, М. Рудакова). Надзвичайної актуальності для оптимізації процесу викладання саме курсів ESP набуває положення щодо розширення можливостей традиційної комунікативної професійно-орієнтованої методики завдяки використанню конструктивістської комбінованої методики. Самостійне конструювання знань, навичок та вмінь студентами шляхом відтворення позамовної дійсності здійснюється завдяки комбінованому навчанню, що органічно поєднує традиційну аудиторну роботу та роботу в Інтернеті. Такий синергетичний підхід створює більш гнучкий навчальний простір, уможлиблює його інтенсифікацію та фасилітацію (Tarnopolsky, 2012, с. 13–14). Використання викладачем новітніх підходів до викладання ESP передбачає зокрема його психологічну готовність до розширення традиційних педагогічних функцій та зміни відповідних ролей, перед викладачем ESP, таким чином, постає завдання розширення змісту його методичної компетентності. У контексті досліджуваної нами проблеми поліваріантності викладацьких ролей ми акцентуємо увагу на педагогічній фасилітації як одній з ключових психолого-педагогічних функцій викладача ESP, що реалізується повною мірою за умови організації оновленого навчального простору на основі оптимальної взаємодії усіх учасників.

Різноманітні аспекти педагогічної взаємодії та фасилітаційного спілкування стали об'єктом вивчення науковців різних галузей знань. Найбільш ґрунтовні дослідження проблеми фасилітації проведені на рівні дисертаційних досліджень в галузі як педагогіки, так і психології та стосуються розв'язання таких аспектів як педагогічні умови розвитку здатності до фасилітаційного впливу вчителів (Врублевська, 1999; Димова, 2002), психологічні особливості розвитку фасилітації педагога (Жижина, 2000), психологічні особливості осіб з різним типом фасилітативності (Казанжи, 2007), формування здатності психологів до фасилітаційних впливів (Кондрашихіна, 2004), вплив емпатійності на соціально-психологічну адаптацію учителів (Максимець,

2001), розвиток умінь фасилітації спілкування студентів (Суміна, 2006), підготовка вчителів до організації фасилітаційного спілкування (Коломійченко, 2010). Ми переконані, що саме в контексті проблеми педагогічної фасилітації стає можливим найбільш точно визначення сутності варіативних психолого-педагогічних ролей сучасного викладача ESP, а усвідомлення та застосування усього спектру викладацьких позицій безумовно сприятиме оптимізації викладання курсів ESP та підвищенню якості освітніх послуг для студентів ESP.

Мета статті – провести аналіз варіативних психолого-педагогічних ролей викладача іноземної мови для професійних цілей, які зумовлюються інноваційними підходами до іншомовного навчання фахівців; уточнити поняття педагогічної фасилітації в контексті педагогічної взаємодії викладача ESP зі студентами; визначити оновлені функції та відповідні ним ролі викладача ESP; обґрунтувати провідну роль викладача-фасилітатора при викладанні іноземної мови для професійних цілей.

Психолого-педагогічні ролі викладача ESP в контексті педагогічної взаємодії. Уточнення ролей викладача ESP доцільно проводити у контексті проблематики педагогіки взаємодії як актуального напрямку розвитку системи освіти, адже саме ця категорія педагогічної науки досліджує позиції та ролі суб'єктів у процесі навчання та спілкування, а також методичні аспекти побудови моделей конструктивної взаємодії (Коротаєва, 2013, с.79). Зауважимо, що сутність поняття «педагогічна взаємодія» розкривається з психологічної точки зору як процес впливу об'єктів один на одного, що визначає їхню взаємозумовленість і зв'язок, з точки зору педагогіки – це узгоджена діяльність, спрямована на досягнення спільних цілей, на розв'язання учасниками педагогічного процесу значущих для них проблем і завдань (Колесник, 2010, с. 83).

Специфічною формою взаємодії між викладачем та студентом у процесі навчання виступає педагогічна комунікація. З психологічної точки зору можуть бути окреслені *моделі педагогічної комунікації*, які мають як позитивний, так і негативний ефект. На найвищому рівні як пріоритетна мета кожного викладача перебуває взаємодія на основі високого рівню професіоналізму педагога та поваги до нього як до авторитетного професіонала і наставника. Перехідною щодо

окресленої вище моделі зазвичай вважають взаємодію на основі доброзичливого та шанобливого ставлення комунікантів один до одного, коли викладач виступає одним із учасників спільної діяльності, така модель виявляється надзвичайно функціональною саме при навчанні ESP. Комунікація на відстані може мати місце в умовах освітнього простору ЗВО, але не забезпечуватиме оптимізацію навчання студента як активного суб'єкта професійно спрямованого навчання. Нарешті, взаємодія на основі залякування або модель-антипод, в основі якої виключно бажання сподобатись та улеслива поведінка, є абсолютно неприйнятними для застосування у процесі педагогічної комунікації викладача і студентів ESP (Starodubtseva, 2006, с. 73).

Завдяки трансформації основних психологічних теорій взаємодії можна отримати найповніше уявлення про зміст і форми педагогічної взаємодії. Оскільки новітні підходи до викладання ESP розглядають навчальний процес як суб'єкт-суб'єктну взаємодію, що сприяє більшій автономії студентів, ми проаналізуємо саме ті типи взаємодії, які класифікуються за критерієм ступеню активної участі суб'єктів у спільній діяльності. Таким прикладом є типологія, де стартовий рівень визначається як *опіка*, що характеризується максимальною участю дорослого у визначенні цілей та допомогі дитині, а також найнижчим рівнем розуміння цілей; на наступному рівні *наставництва* вирішальною залишається роль дорослого при зростаючій ролі дитини у допомозі вчителю; рівнем вищого порядку виступає *партнерство*, коли роль дорослих є домінуючою, зберігається певна нерівність у розумінні цілей, але успіх діяльності досягається при відносній рівності спільних зусиль; на рівні *співпраці* роль дорослих керівна, має місце достатнє розуміння єдності цілей, а успіх забезпечується рівністю спільних зусиль та готовністю надати один одному допомогу; нарешті, *співдружність* розглядається як найвища форма співпраці, коли обидві сторони повністю поєднують ділові, особисті відносини на основі співтворчості (Коротаєва, 2013, с. 93). Таким чином, наведена вище типологія послідовності рівнів взаємодії суб'єктів діяльності дозволяє визначити мету особистісного професійного розвитку викладача ESP як поступову трансформацію його викладацької позиції опікуна на позицію *наставника* та *партнера*, а в решті решт – як

готовність до співпраці та співдружності, яка актуалізує такі психолого-педагогічні ролі викладача ESP як *співробітник*, *колега*, *співучасник*, *співавтор*.

Нова гуманістична парадигма педагогіки XXI століття просуває ідею організації навчального процесу як взаємодії рівноправних суб'єктів, отже, йдеться про підвищення ролі взаємодії між викладачем та студентом у контексті *фасилітації* як ознаки професійної компетентності викладача. Не залишається осторонь таких тенденцій і процес педагогічної взаємодії викладачів ESP та студентів, що вивчають ESP. Сутність поняття «фасилітація» зазвичай визначається такими дієслівними формами як *полегшувати*, *сприяти*, *допомагати*, *підтримувати*, *просувати*, *актуалізувати*, *заохочувати*. Педагогічна фасилітація виконує *функцію* стимулювання, ініціювання та заохочення саморозвитку студентів за рахунок особливого стилю спілкування викладача і студента, а також особистісних *якостей* викладача (Колесник, 2010, с. 83), таких як емпатія, рефлексія, лідерство, комунікативність. *Мета* фасилітації – спільний пошук та співтворчість викладача та студентів, обов'язковими *атрибутами* є відкритість, прийняття, емпатичне розуміння, довіра. Ключовими *прийомами* та *техніками* фасилітаційного спілкування виявляються повага та позитивне прийняття студента як особистості, здатної до самозмінення та саморозвитку; прояв педагогічного такту, що базується на довірі без потурання, простоті спілкування без фамільярності; вплив без придушення самостійності; гумор без насмішки; створення ситуацій успіху, авансування похвали, звертання до студента на ім'я (Татаренкова та Кибец, 2015, с. 4).

Педагогічна фасилітація використовується в значенні близькому до «педагогічний менеджмент», тобто *керування* навчальною діяльністю, коли вчитель займає позицію помічника і допомагає студентові самостійно знаходити відповіді на питання, опановувати певні навички, у разі потреби дає поради щодо реалізації певних ідей, можливих рішень, та *організація* ефективної роботи студентів на засадах конструктивної взаємодії. Отже, на перший план виходять керівна, адаптаційна та організаційно-консультативна функції *педагога-менеджера*, актуалізуючи такі педагогічні ролі як *керівник*, *супервайзер*, *супроводжуючий*, *помічник*, *консультант*, *радник*.

Роль викладача-фасилітатора у процесі викладання ESP. Принцип особистісної орієнтації навчання студента в умовах інформатизації та комп'ютеризації реалізується засобами фасилітаційного спілкування, а особистісно-діяльнісний підхід передбачає передусім зміну позиції викладача-інформатора на позицію фасилітатора (Татаренкова та Кибец, 2015, с. 5). Переорієнтація позиції викладача на нові моделі поведінки, такі як модель *педагог-консультант* має на меті відмову від традиційного викладу матеріалу викладачем, заміну навчальної функції консультуванням як в реальному, так і в дистанційному режимі; модель *педагог-модератор* спрямовує діяльність на розкриття внутрішнього потенціалу студентів, спонукає до діяльності та активізує їх, виявляє їхні проблеми, організовує дискусійний процес, створює атмосферу товариської співпраці; *педагог-тьютор* здійснює педагогічний супровід, допомагає студентам отримати максимальну віддачу від навчання, стежити за перебігом навчання, здійснювати зворотний зв'язок. Принципами роботи *педагога-фасилітатора* є відкритість викладача своїм власним думкам, почуттям, здатність відкрито виражати їх у міжособистісній взаємодії зі студентами, заохочення та емпатія; його завдання – реалізувати технологію індивідуальної підтримки (Кожушко, 2014, с. 52–53). Зауважимо, що остання модель у широкому розумінні покриває також функції інших моделей, такі як спрямування та активізація діяльності, спонукання до співпраці, педагогічний супровід та допомога, зворотній зв'язок, тому роль *викладача-фасилітатора* у процесі викладання ESP ми пропонуємо розглядати як комплексне поняття, а саме як сукупність варіативних психолого-педагогічних ролей та функцій, які охоплюють у тому числі позиції *консультанта, модератора, тьютора*.

Зарубіжні дослідники вважають проблему визначення ролі викладача ESP надзвичайно важливою та суперечливою одночасно (J. D. Brown, T. Dudley-Evans, M. Ellis, T. Hutchinson, Ch. Johnson, P. Robbins, M. J. St John, A. Waters та ін.). Викладач ESP у ролі вчителя передусім виконує функцію інформування та забезпечення предметного змісту на занятті, така його позиція збігається в роллю вчителя іноземної мови для загальних цілей. Принциповою відмінністю викладача ESP є те, що він не позиціонується як єдиний носій

інформації/змісту навчання, адже студенти-фахівці володіють більшим теоретичним та практичним підґрунтям в певній професійній галузі, відповідно краще розуміються на змістовній частині ESP. Викладач в такій ситуації має забезпечити високий рівень професійної комунікації, що ґрунтується на знаннях більш кваліфікованих експертів в аудиторії. Таким чином, надзвичайно актуалізується функція викладача як *організатора* навчального процесу, *фасилітатора* або *консультанта*. Викладач ESP може обговорювати зі студентами оптимальні шляхи вирішення завдань, які найбільшою мірою відповідають їхнім цілям, таким чином, взаємодія в аудиторії перетворюється на відносини *партнерів*, одночасно певні завдання доцільно обговорювати індивідуально під час тьюторіалів, тому викладач ESP виступає в ролі *тьютора* (Dudley-Evans та St John, 1998, с. 13). Роль *фасилітатора* виявляється провідною саме у процесі викладання ESP для контингенту досвідчених та високомотивованих на досягнення цілей студентів ESP. Безумовно така роль потребує певних умінь: уважно слухати, спостерігати, запам'ятовувати хід подій і стиль поведінки; налагоджувати плідну комунікацію між членами групи; аналізувати і корегувати їхні дії; діагностувати і заохочувати ефективну/корегувати неефективну поведінку; забезпечувати зворотній зв'язок між учасниками; обирати нейтральну позицію при оцінюванні роботи (Фісун, 2010, с. 136–137); забезпечувати активне слухання усіх учасників; дозволяти групі оцінювати якість своєї роботи.

Необхідність розширення спектру психолого-педагогічних ролей викладача ESP зумовлюється також інноваційними підходами до викладання ESP. Отже, слід ще раз наголосити на комбінованому конструктивістському підході до викладання ESP, коли дослідницька робота студентів із залученням Інтернет ресурсів має стати систематичною та обов'язковою, а це вимагає значних зусиль щодо раціональної її організації, особливо на початкових стадіях. Йдеться про такі форми як он-лайн заняття, позааудиторна офф-лайн робота або комбінована форма, при цьому рекомендується зосереджувати увагу саме на он-лайн діяльності під безпосереднім наглядом викладача в аудиторії (Tarnopolsky, 2012, с. 132–134). Викладач ESP відповідно приймає на себе роль *організатора* такої діяльності, *наукового керівника, консультанта*, врешті рещт – *фасилітатора*.

Дві діаметрально протилежні позиції викладача ESP, а саме викладач як провайдер змісту, абсолютний диктатор або контролер, з одного боку, та викладач як абсолютний фасилітатор – з іншого, умовно знаходяться на протилежних кінцях контініуму, але існує безліч позицій також в його межах (Dudley-Evans та St John, 1998, с. 150), тобто для процесу викладання ESP характерною ознакою виявляється саме поліваріантність викладацьких ролей.

Висновки. Інноваційні підходи до організації викладання курсів ESP доводять той факт, що поліваріантність професійних ролей виявляється обов'язковою складовою методичної компетентності сучасного викладача ESP. Можемо стверджувати, що рівень професійної компетентності викладача, який знається на методиці викладання ESP, визначається зокрема і його вмінням обирати моделі поведінки та комбінувати психолого-педагогічні ролі, які є адекватними та доцільними в певній навчальній ситуації.

У ході вивчення психологічних аспектів проблеми нами окреслено моделі педагогічної комунікації викладача ESP зі студентами, а також проаналізовано типологію взаємодії суб'єктів діяльності за критерієм ступеню активної участі суб'єктів у спільній діяльності, що дозволило визначити мету особистісного професійного розвитку викладача ESP як поступову трансформацію з позиції опікуна на позицію *наставника* та *партнера*, а на вищому рівні – як актуалізацію ролі *співробітника*, *колеги*, *співучасника*, *співавтора* в контексті співпраці та співдружності. Досліджуючи

сутність поняття «педагогічна фасилітація», її мету, функції, атрибути, прийоми та техніки ми дійшли висновку, що в контексті викладання ESP особливого значення набуває ототожнення фасилітації з поняттям «педагогічний менеджмент». У такому разі акцент робиться на керівній, адаптаційній та організаційно-консультативній функціях *педагога-менеджера*, отже, окреслюється такий спектр ролей як *керівник*, *супервайзер*, *супроводжуючий*, *помічник*, *консультант*, *радник*. Не викликає сумніву той факт, що особливого значення для викладача ESP набуває роль *фасилітатора*, яку ми розглядаємо як комплексне поняття, як сукупність варіативних психолого-педагогічних ролей та функцій, які охоплюють у тому числі позиції *консультанта*, *модератора*, *тьютора*. Провідна позиція викладача ESP як фасилітатора зумовлюється насамперед специфічною цільовою аудиторією курсів ESP, яка принципово відрізняється від студентів курсів іноземної мови для загальних цілей, а саме наявністю теоретичних знань та практичного досвіду роботи в певній професійній галузі, а також готовністю до активної участі у конструюванні предметного та процесуального змісту навчання ESP. Перспективи подальших досліджень пов'язані з уточненням тих складових методичної компетентності викладача ESP, тобто методичних знань, навичок та вмінь, які зумовлюються оновленими функціями та ролями, з одного боку, розробленням оптимальних моделей поведінки викладача ESP, які поєднують варіативні психолого-педагогічні ролі – з іншого.

Література

- Кожушко С. П. Підготовка майбутніх фахівців з комерційної діяльності до професійної взаємодії. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 1. С. 50–56.
- Колесник Л. В. Фасилітація як різновид педагогічної взаємодії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. Вип. 15: збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. С. 82–85. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2068> (дата звернення: 20.09.2018).
- Коротаева Е. В. Основы педагогики взаимодействия: теория и практика: монография. Екатеринбург: УрГПУ, 2013. 203 с.
- Степаненко С., Степаненко Н. Семантичні бар'єри у структурі педагогічної комунікації. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 1–2. С. 26–33. DOI: 10.28925/1609-8595.2017(1-2)2633.
- Татаренкова И. А., Кибец В. Н. Преподаватель как фасилитатор инновационного образовательного процесса в вузе. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1 (1). С. 1–9. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18086> (дата звернення: 20.09.2018).
- Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Засоби навчальної та науково-

- дослідної роботи: *Збірник наукових праць. ХНПУ імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2010. Вип. 34. С. 133–139.
- Brown J. D. *The elements of language curriculum. A systematic approach to program development*. Boston: Hienle & Hienle Publishers, 1995. 262 p.
- Dudley-Evans T., St John M. J. *Developments in English for specific purposes. A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 301 p.
- Ellis M., Johnson Ch. *Teaching Business English*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 237 p.
- Hutchinson T., Waters A. *English for specific purposes. A learning-centred approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993. 183 p.
- Robbins P. *ESP Today: A practitioner's guide*. New York: Prentice Hall International English Language Teaching, 1991. 146 p.
- Starodubtseva O. I. The role of pedagogical communication in ESP. *Facing Challenges, Sharing Solutions in ELT. 11th International IATEFL Ukraine Conference*. Donetsk: DonDUET, 2006. P. 72–74.
- Tarnopolsky O. *Constructivist blended learning approach to teaching English for specific purposes*. London: Versita, 2012. 254 p.

References

- Kozhushko, S. P. (2014). Pidgotovka maibutnih fahivtsiv z commertsiinoii diialnisti do profesiinoii vzaiemodii [Training of future specialists of commercial activity for professional interaction]. *The Pedagogical Process: Theory and Practice*, 1, 50–56 (ukr).
- Kolesnyk, L. V. (2010). Fasylytatsiia iak riznovyd pedagogichnoii vzaiemodii [Facilitation as a variation of pedagogical interaction]. *The Scientific Journal of Dragomanov NPU*, 15, 82–85. Kyiv, Ukraine: NPU imeni M. P. Dragomanova. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2068> (ukr).
- Korotayeva, Ye. V. (2013). *Osnovy pedagogiki vzaimodeistviy: teoriya i praktika [Fundamentals of pedagogy of interactions: theory and practice]*. Yekaterinburg, Russia: UrGPU (rus).
- Stepanenko, S. & Stepanenko, N. (2017). Semantychni bar'ery u strukturі pedahohichnoi komunikatsii [Semantic barriers in the structure of pedagogical communication]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1–2, 26–33. DOI: 10.28925/1609-8595.2017(1-2)2633 (ukr).
- Taranenkova, I. A., & Kibets, V. N. (2015). Prepodavatel kak fasilitator innovatsyonnogo obrazovatel'nogo protsessa v vuze [Teacher as the facilitator of innovative process of tertiary education]. *The Current Problems of Science and Education*, 1 (1), 1–9. Retrieved from <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18086> (rus).
- Fisun, O. V. (2010). Pedagogichna fasylytatsiia iak bagatoznachnyi fenomen [Pedagogical facilitation as the polysemic phenomenon]. *The Methods of Educational and Scientific-Research Work*, 34, 133–139 (ukr).
- Brown, J. D. (1995). *The elements of language curriculum. A systematic approach to program development*. Boston, USA: Hienle & Hienle Publishers (eng).
- Dudley-Evans, T. & St John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes. A multi-disciplinary approach*. Cambridge, Great Britain: Cambridge University Press (eng).
- Ellis, M. & Johnson, Ch. (1996). *Teaching Business English*. Oxford, Great Britain: Oxford University Press (eng).
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1993). *English for specific purposes. A learning-centred approach*. Cambridge, Great Britain: Cambridge University Press (eng).
- Robbins, P. (1991). *ESP today: A practitioner's guide*. New York, USA: Prentice Hall International English Language Teaching (eng).
- Starodubtseva, O. I. (2006). The role of pedagogical communication in ESP. *Facing Challenges, Sharing Solutions in ELT. 11th International IATEFL Ukraine Conference*. Donetsk, Ukraine: DonDUET, 72–74 (eng).
- Tarnopolsky, O. (2012). *Constructivist blended learning approach to teaching English for specific purposes*. London, Great Britain: Versita (eng).

ПОЛИВАРИАНТНОСТЬ РОЛЕЙ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЦЕЛЕЙ

Галицкая Майя, кандидат педагогических наук, доцент кафедры туризма,
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
ул. Физкультуры, 1, 03150 Киев, Украина, maya070578@gmail.com

Рекур Наталия, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры туризма,
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
ул. Физкультуры, 1, 03150 Киев, Украина, nataliarekun22@gmail.com

В статье представлены результаты анализа вариативных психолого-педагогических ролей преподавателя иностранного языка, которые актуализируются в процессе иноязычной профессионально-ориентированной подготовки специалистов. На основе трансформации психологических теорий взаимодействия субъектов деятельности конкретизированы уровни педагогического взаимодействия, которые обуславливают последовательность смены позиций преподавателя иностранного языка и определяют спектр его ролей. Уточнено понятие педагогической фасилитации как инновационного подхода к иноязычному обучению специалистов, обозначены роли преподавателя в контексте фасилитации как педагогического менеджмента. Обосновано значение роли преподавателя-фасилитатора в процессе обучения иностранному языку для профессиональных целей.

Ключевые слова: иностранный язык для профессиональных целей; педагогическая фасилитация; педагогическое взаимодействие; преподаватель-фасилитатор; психолого-педагогические роли.

POLYVARIANCE OF THE TEACHING ROLES WITHIN THE ESP COURSE

Halytska Mayya, PhD (Pedagogy), Associate Professor of Tourism Department,
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury Str., 03150 Kyiv, Ukraine, maya070578@gmail.com

Rekun Nataliia, PhD (Pedagogy), Senior Lecturer of Tourism Department,
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury Str., 03150 Kyiv, Ukraine, nataliarekun22@gmail.com

The article focuses on the results of the analysis of the various psychological and pedagogical roles of the English for Specific Purposes/ESP teacher which are actualized in the process of professional training within the ESP course. It has been specified that the level of methodological competence of the ESP teacher is determined, in particular, by the ability to choose behavior patterns and combine roles that are appropriate in a particular educational situation. Due to the psychological theories of interaction the range of teaching roles has been determined in the context of pedagogical interaction between ESP teacher and ESP students, thus, gradual transformation of the guardian and mentor position to the role of partner, co-worker, colleague, accomplice, co-author, collaborator has been grounded. Considered in the article is the concept of pedagogical facilitation as an innovative approach to ESP training. Identifying facilitation with the notion of pedagogical management made it possible to emphasise on the managerial, adaptive, organizational and consultative functions of the ESP teacher, therefore, the roles of manager, supervisor, attendant, assistant, consultant, counsellor have been outlined. The role of facilitator within ESP teaching is regarded as a complex concept which comprises the positions of consultant, moderator, and tutor. The significance of such teaching position in ESP training has been substantiated primarily due to the specific target learners of the ESP courses who fundamentally differ from the students of the general language courses in terms of their theoretical and practical professional background.

Key words: English for specific purposes; facilitator; pedagogical facilitation; pedagogical interaction; psychological and pedagogical roles.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2018.

Прийнято до друку 29.11.2018